

**CADRUL NAȚIONAL AL CALIFICĂRILOR ȘI ROLUL
COMPETENȚELOR DE EVALUARE
NATIONAL FRAMEWORK OF QUALIFICATIONS AND THE ROLE
OF EVALUATION SKILLS**

***Dorina PUTINĂ, asistentă universitară,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova***

Rezumat: *Asigurarea sistemului educațional la toate nivelurile de învățământ cu personal didactic, științifico-didactic și managerial calificat, competent și competitiv, îmbunătățirea formării profesionale inițiale și asigurarea calității programelor de formare a cadrelor didactice conform standardelor de calitate și nu în ultimul rând consolidarea coeziunii socio-educaționale pentru educație de calitate prin conjugarea eforturilor tuturor factorilor și actorilor procesului educațional prevederile Strategiei Educația 2030, care vine să răspundă expectanțelor angajatorului. În acest context, la nivel național s-au elaborat o serie de prevederi legislative, care asigură această racordare. Articolul analizează conexiunea dintre documentele reglatoare și evidențiază locul și rolul competențelor de evaluare în profilul de competență a cadrului didactic.*

Cuvinte-cheie: *cadrul național al calificărilor, competențe de evaluare, standardele cadrelor didactice, Standardul de calificare*

Abstract: *Ensuring the educational system of all levels of education with qualified, competent and competitive didactic, scientific-didactic and managerial staff, improving initial professional training and ensuring the quality of teacher training programs according to quality standards and last but not least, strengthening social cohesion -educational for quality education by combining the efforts of all the factors and actors of the educational process, the provisions of the Education 2030 Strategy, which comes to meet the expectations of the employer. In this context, a series of legislative provisions have been developed at the national level, which ensure this connection. The article analyzes the connection between the regulatory documents and highlights the place and role of assessment skills in the teacher's competence profile.*

Keywords: *national qualifications framework, assessment skills, teacher standards, Qualification Standard*

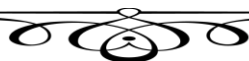
Reformele actuale implementate pe piața muncii necesită o receptivitate sporită a mediului educațional, față de cerințele angajatorului în continuă schimbare. Formarea profesională în instituțiile de învățământ superior este condiționată de cerința în calificări relevante bazate pe rezultate, astfel, este imperios ca între piața muncii și piața serviciilor educaționale să existe un dialog dinamic, flexibil, continuu și bazat pe încredere reciprocă. Investițiile în educație și formarea profesională pentru dezvoltarea competențelor sunt esențiale pentru a stimula atât creșterea economică, cât și competitivitatea serviciilor educaționale pe dimensiunea formării inițiale.

Sectorul educațional răspunde prompt solicitărilor, or, Strategia Educația 2030 stabilește o serie de obiective, orientate spre racordarea educației la cerințele și nevoile pieței muncii, din perspectiva dezvoltării sustenabile, prin restructurarea mecanismelor de dezvoltare a capitalului uman, asigurarea sistemului educațional la toate nivelurile de învățământ cu personal didactic, științifico-didactic și managerial calificat, competent și competitiv, îmbunătățirea formării profesionale inițiale și asigurarea calității programelor de formare a cadrelor didactice, conform standardelor de calitate și nu în ultimul rând, consolidarea coeziunii socio-educaționale pentru educație de calitate, prin conjugarea eforturilor tuturor factorilor și actorilor procesului educațional [2].

Obiectivele stipulate în Strategia Educația 2030 vin să completeze seria de acțiuni realizate în perioada 2014-2020, orientate spre asigurarea calității pregătirii inițiale a cadrelor didactice. În perioada de referință a fost revizuit și actualizat Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova (cadru general), Metodologia de elaborare a calificărilor în învățământul superior și a fost redactată Metodologia de elaborare a calificărilor în învățământul profesional tehnic, prin comasarea Metodologiei de elaborare a calificărilor profesionale în învățământul profesional tehnic secundar, aprobată prin Hotărârea Colegiului Ministerului Educației nr. 4-5.1 din 18.08.2014, cu Metodologia de elaborare a calificărilor profesionale pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, aprobată prin Hotărârea Colegiului Ministerului Educației nr. 4-5.2 din 18.08.2014. Aceste documente reglatorii, fiind revizuite și actualizate, urmează să fie aprobate prin Hotărâre de Guvern (Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova (cadru general)) și prin Hotărârea Colegiului Ministerului Educației (Metodologia de elaborare a calificărilor în învățământul superior și Metodologia de elaborare a calificărilor în învățământul profesional tehnic). Metodologiile nominalizate au permis descrierea calificărilor pe meserii/specialități/programe de studiu și facilitarea procesului de elaborare a programelor de învățământ.

Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova (CNCRM) are ca scop formarea unui sistem național de calificări unic, integrat, deschis și flexibil, care cuprinde toate nivelurile și formele de învățământ profesional, fiind orientat spre satisfacerea unor necesități concrete reprezentat prin cadre calificate ale pieței forței de muncă și orientarea învățământului profesional la dezvoltarea economică a țării [9].

Nivelurile de calificare incluse în Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova sunt definite în baza a trei indicatori ai rezultatelor învățării și formării pe

parcursul vieții, relevante pentru calificările de la nivelul respectiv: competențe profesionale (cunoștințe, abilități) și competențe transversale. Finalitățile de studiu corespunzătoare nivelurilor de calificare ale Cadrului Național al Calificărilor din Republica Moldova determină cerințele generale față de competențele profesionale (cunoștințe, abilități) și competențele transversale, pe care o persoană le poate demonstra după finalizarea procesului de învățare. Structura descrierii nivelurilor de calificare la capitolul „finalități de studiu” este similară cu cea din Cadrul European al Calificărilor: cunoștințele sunt descrise ca fiind teoretice și/sau factice; abilitățile sunt descrise ca fiind cognitive (implicând utilizarea gândirii logice, intuitive și creative) sau practice (implicând dexteritatea manuală și utilizarea de metode, materiale, unelte și instrumente); competențele transversale sunt descrise din perspectiva responsabilității și autonomiei, interacțiunii sociale și nevoii de dezvoltare personală și profesională continuă [1].

Standardul de calificare este veriga de legătură dintre cererea de competențe profesionale necesare pieței muncii, expusă în Standardul ocupațional/ de competențe și Programul de formare profesională oferit de prestatorul de servicii educaționale, care asigură obținerea rezultatelor învățării, ce duc la formarea respectivelor competențe profesionale [10]. Standardul de calificare Nivel 6 CNC RM, calificarea Pedagogia Învățământului primar, Domeniul de formare profesională Pedagogia în Învățământul primar stabilește pentru formarea inițială a specialistului, achiziții din multiple domenii, care asigură pe de o parte o pregătire privind cunoașterea particularităților de dezvoltare și comportament al elevilor de vârstă școlară mică, pe de altă parte, pregătirea necesară pentru proiectarea, realizarea și evaluarea procesului educațional pentru această categorie de vârstă, Sistemul de competențe solicitat de către calificarea respectivă, are la bază cunoștințele teoretice și abilități din domeniul psihologiei, pedagogiei, didacticilor particulare (componenta psihopedagogică și cunoștințe teoretice și abilități din domeniile care servesc drept sursă pentru conținuturile educaționale [13].

Capitolul III al SC detaliază trei competențe transversale după cum urmează:

- CT 1. Executarea responsabilă a sarcinilor profesionale în condiții de autonomie;
- CT 2. Executarea rolurilor și activităților specifice muncii în echipă și distribuirea sarcinilor între membrii pe nivele subordonate;
- CT 3. Conștientizarea nevoii de formare continuă, utilizare eficientă a resurselor și tehnicilor de învățare pentru dezvoltarea personală și profesională [Ibidem].

Competențele profesionale generale sunt detaliate în competențe profesionale specifice și rezultate ale învățării, care răspund expectanțelor actuale ale societății referitor la profilul de competență a cadrului didactic. Fără a diminua importanța competențelor profesionale ale cadrului didactic în ansamblu, ne vom referi în continuare la competența de evaluare, or aceasta reprezintă domeniul nostru de interes și vizează măiestria și arta profesorului de a aprecia situația educativă: resursele, procesul și rezultatele intervenției educaționale. Structural competența de evaluare prezentată în Standardul de calificare o putem prezenta astfel:

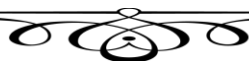

Tabelul1. Competența de evaluare a cadrului didactic
Standardul de calificare Pedagogia Învățământului primar [13]

Competențe transversale	Competențe profesionale generale	Competențe profesionale specifice	Rezultatele învățării, Cunoștințe, Abilități	Nivel minim de recunoaștere/ evaluare
CT 1. 1 Asumarea responsabilității pentru activitatea educațională realizată, promovarea politicilor educaționale și a cadrului valoric; 1.2. Realizarea managementului educațional în conformitate cu prevederile normative; 1.6 Estimarea și corectarea activității educaționale în raport cu schimbarea finalităților și contextului educațional; CT2.1 Realizarea activităților educaționale cu aplicarea principiilor și normelor de deontologie profesională; CT 3.4 Respectarea principiilor de bază ale eticii și deontologiei pedagogice în cadrul activității educaționale.	-Valorificarea cadrului normativ reglatoriu și al politicilor educaționale, din perspectiva asigurării calității educației, demonstrând corectitudine, spirit critic și responsabilitate; -Evaluarea procesului educațional prin raportarea la cadrul normativ și metodologic aprobat, în vederea luării unor decizii de eficientizare.	CPSI. Valorificarea cadrului normativ reglatoriu și al politicilor educaționale, din perspectiva asigurării calității educației, în învățământul primar	-Cadrul legislativ-normativ în domeniul educației analiza critică a documentelor de politici în domeniul educațional;	Utilizează prevederile actelor normative, de politici educaționale, curriculumul național și curriculumul pentru învățământul primar în proiectarea, realizarea și evaluarea procesului didactic.
		CPS 6 Evaluarea procesului educațional realizat cu elevii de vârstă mică prin aplicarea metodologiei specifice de evaluare în învățământul primar.	Utilizarea documentelor normativ reglatoriu privind evaluarea în învățământul primar - integrarea componentei evaluare în proiectele de: lungă și scurtă durată; - realizarea diverselor tipuri de evaluare, cu accent pe evaluarea formativă; - asigurarea individualizării procesului educațional, prin oferire de feedback constructiv elevului, prin valorificarea particularităților individuale.	Realizează activități de evaluare în corespundere cu metodologia aprobată pentru învățământul primar.

Analizând literatura de specialitate, observam de-a lungul timpului diverse interpretări ale competenței de evaluare.

În *Modelul structural de formare inițială a cadrelor didactice CBTE*, competența de evaluare este parte componentă a competenței de a produce modificări măsurabile asupra elevilor prin indicatorul care vizează efectele măsurabile care se constituie din criteriu de evaluare în urma relațiilor pedagogice [6] .

Călin M, identifică referențialul structural al indicatorului competenței evaluative prin competența *apreciativă*, care pune accent pe capacitatea cadrului didactic de a realiza o evaluare și autoevaluare corectă [4, p. 56].

Ioan Jinga, descrie *competența psihopedagogică*, care este rezultată a cinci capacități printre care capacitatea de a proiecta și a realiza optim activități instructiv-educative (precizarea obiectivelor didactice, selectarea conținuturilor esențiale, elaborarea strategiilor de instruire, crearea unor situații de învățare adecvate, stabilirea corespunzătoare a formelor, metodelor și instrumentelor de evaluare etc.); capacitatea de a *evalua obiectiv* programe și activități de instruire, pregătirea elevilor, precum și șansele lor de reușită [7, p. 154].

În anul 2000, Cadrul internațional al competențelor cadrelor didactice, stipulează în lista competențelor, competența de evaluare și monitorizare a rezultatelor performanței, care vizează capacitatea de evaluare, autoevaluare și interevaluare, precum și de oferire a feedback-ului pozitiv și constructiv [3, p. 2].

Cercetătorii Ion Negură, Ludmila Papuc și Vlad Pâslaru prezintă următoarele competențe pentru profesia de cadru didactic:

- Competențe pentru îndeplinirea eficientă a unui rol social;
- Competențe pentru profesia de cadru didactic;
- Competențe în specialitate;
- Competențe psihopedagogice și metodice;
- Competențe psihorelaționale [11, p. 12].

Distincțiile dintre aceste categorii de competență nu sunt văzute tranșant, ele interacționând în comportamentul profesorului, manifestându-se unitar în stilul de învățământ. De asemenea, între planul teoretic, operațional și creator delimitările sunt relative, acestea manifestându-se în conexiuni diverse, în diferite momente ale formării profesionale inițiale și continue, în diferite situații educaționale.

În SUA, Comisia de Standarde pentru Competențele Evaluative ale Cadrelor Didactice a identificat un număr de șapte competențe/standarde [6 p. 18] care se reflectă prin următorii indicatori:

- alegerea adecvată a metodelor de evaluare;
- elaborarea metodelor, probelor de evaluare;
- administrarea și interpretarea rezultatelor evaluării obținute prin instrumentele dezvoltării de profil sau utilizând teste elaborate extern;
- utilizarea rezultatelor evaluării valorificându-le în adaptarea de decizii privind elevii, dezvoltarea curriculumului, planificarea instruirii și dezvoltarea instituțională a școlii;
- dezvoltarea și aplicarea procedurilor de notare a elevilor;
- comunicarea rezultatelor evaluării având în vedere diferite categorii de audiență: elevi, părinți, administrație, comunitate;

Cadrul didactic trebuie să recunoască și să evite implicațiile non etice, ilegale, efectele distorsionate ale unor proceduri de evaluare.

Observăm că în afara ultimei competențe, care indică mai mult obligativitatea respectării unui cod deontologic, etic în evaluare, toate celelalte gravitează în jurul construcției, selecției, utilizării și evaluării rezultatelor instrumentelor de evaluare.

Cadrul European al calificărilor pentru învățământul Superior, în baza Principiilor comune europene pentru formarea competențelor și calificarea cadrelor didactice propune ca indicator al competenței profesionale - capacitatea de proiectare, realizare și evaluare a procesului educațional. În acest indicator, fie și în termeni mai generali, capacitatea evaluativă cuprinde aspecte ce țin de planificare realizare a actului evaluativ propriu zis.

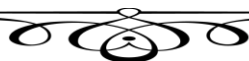
Documentele Comisiei Europene *Supporting the teaching Professions for better learning outcomes* specifică faptul că cadrul didactic are nevoie de tot mai multe competențe de evaluare și implementare a materialelor de învățare dintr-o gamă mai largă de surse, precum și de atitudini critice bazate pe dovezi, care să le permit să răspundă la interpretările elevilor în scopul de a adapta propriile practici de predare învățare în conformitate cu particularitățile elevilor. În opinia noastră, această accepțiune vizează direct competența de evaluare a cadrului didactic, care, trebuie să poată să realizeze un feedback constructiv în vederea stimulării și motivării pentru învățare a elevilor [5].

Cadrul competențelor de bază ale profesiei didactice, elaborat de către CNFP stipulează ca indicatori ai competenței de evaluare și monitorizare a rezultatelor performanței de învățare: monitorizarea, evaluare, înregistrarea și raportarea la rezultatele învățării elevilor; folosirea sistemelor de evaluare și raportare în relație cu dobândirea competențelor de învățare a elevilor; folosirea strategiilor și modelelor de evaluare și raportare care au un caracter incluziv.

În acest context, competența evaluativă vizează condițiile de proiectare și realizare a actului evaluativ, care trebuie să fie conforme atât cu principiile educației incluzive, cât și cu principiile generale ale evaluării rezultatelor școlare (*centrării pe personalitatea celui educat, caracterului pozitiv al evaluării, obiectivității, flexibilității, transparenței* etc.), dar, mai ales, să respecte cerințele unei instruiți și evaluării autentice. Și în viziune incluzivă, evaluarea pedagogică trebuie înțeleasă ca *un proces complex, continuu de măsurare, apreciere, analiză și interpretarea datelor* privind rezultatele procesului de predare-învățare.

În viziunea profesorului Vladimir Guțu [7, p. 452], competențele de predare-învățare-evaluare reprezintă o categorie aparte cu indicatori pe diferite dimensiuni *Cunoaștere/înțelegere-proiectare/elaborare-aplicare/realizare-evaluare/monitorizare-formare continuă*. Indicatorii care detaliază competența vizează:

- Aplicarea diferitelor tehnici de evaluare în raport cu diferite aspecte de predare-învățare;
- Aplicarea metodelor eficiente de evaluare a rezultatelor școlare;
- Realizarea evaluării centrate pe competențe;
- Aplicarea instrumentelor eficiente de analiză și prelucrare a rezultatelor evaluate;
- Evaluarea/autoevaluarea lecției/lecțiilor în cadrul unității de învățare;
- Stabilirea corelației dintre rezultatele evaluării și proiectare didactică ulterioară.

Analizând *Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general* [12], identificăm cinci domenii de competență: proiectarea didactică, mediul de învățare, procesul educațional, dezvoltarea profesională și parteneriate educaționale. Pentru fiecare domeniu de competență este precizat standardul necesar de atins/realizat. Fiecare standard este derivat în mai multe variabile, indicatori care reflectă acțiunile cadrului didactic oportune pentru atingerea lor. Competența de evaluare este atribuită domeniului de competență 1 *Proiectarea didactică* și domeniului de competență 3 *Procesul educațional*.

Indicatorii care detaliază aceste domenii de competență vizează proiectarea demersului evaluativ și a rezultatelor școlare și evaluarea /oferirea conexiunii inverse în vederea sporirii performanțelor elevilor. Acești indicatori sunt măsurători prin intermediul a o serie de descriptorilor, ce reprezintă o descriere a unor operații, specifice unui aspect concret.

Tabelul 2. Indicatorii competenței de evaluare a CD

Indicator	Descriptor	Indicator	Descriptori
1.2 Cadrul didactic proiectează evaluarea procesului educațional și a rezultatelor școlare.	1.2.1 Proiectează evaluarea rezultatelor școlare în proiectarea de lungă și de scurtă durată.	3.5. Evaluează și oferă conexiuni inverse în vederea sporirii performanțelor	3.5.1 Diversifică metodele și instrumentele de evaluare inițială, formativă și sumativă pentru monitorizarea și evaluarea procesului de formare a abilităților și dezvoltare a competențelor.
	1.2.2 Elaborează obiectivele de evaluare, probele de evaluare respectând particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor, în baza curriculumului disciplinar.		3.5.2. Asigură utilizarea individualizată și diferențiată a strategiilor de evaluare și autoevaluare, pornind de la particularitățile individuale și de vârstă ale copiilor/elevilor.
	1.2.3 Proiectează evaluarea didactică cu indicarea criteriilor, strategiilor și instrumentelor necesare.		3.5.3. Asigură corectitudinea, obiectivitatea și relevanța evaluării.
	1.2.4. Proiectează diferite forme și strategii de evaluare reciprocă și de autoevaluare.		3.5.4. Analizează continuu performanțele subiectului, urmărindu-i progresul educațional.
			3.5.5. Oferă sistematic conexiuni despre rezultatele școlare subiecților abilitați.
			3.5.6. Aplică standardele de eficiență a învățării în cadrul realizării evaluărilor, în concordanță cu documentele reglatoare.

Structura competenței de evaluare detaliată atât în CNC, precum și în *Standardele de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general*, ne permite să elaborăm o definiție a acestei pornind de la indicatorii ei:

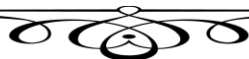
Competența de evaluare reprezintă potențialul conștient al unui cadru didactic de a gestiona eficient situațiile de evaluare și autoevaluare prin mobilizarea resurselor adecvate contextului.

Analiza literaturii de specialitate denotă faptul că, în ipostaza dată, tipologia și structura referențialului categorial al indicatorilor competenței de evaluare este abordată diferit de specialiști, iar documentele reglatoare vin să completeze acest profil, astfel încât formarea inițială a CD să fie complexă. Această abordare permite să conchidem că deținerea acestui tip de competență oferă viitoarelor cadre didactice posibilitatea asumării rolurilor multiple într-un proces centrat pe cel ce învață, or, formarea inițială a cadrelor didactice pentru învățământul primar implică așadar o descoperire și însușirea progresivă de către viitorii dascăli a unei culturi evaluative cu normele, atitudinile și prevederi specifice: preocuparea pentru obiectivitate, căutarea probelor, luarea în considerare informații contradictorii cu propriile idei, atitudine reflexivă și critică față de propria activitate, deschidere către nou și acceptarea provocărilor etc.

Obținerea rezultatelor învățării de către studenți și formarea competenței de evaluare este subordonată creșterii ierarhice a complexității achizițiilor. *Formarea competenței de evaluare formativă* la studenții pedagogi devine posibilă de realizat prin predarea/învățarea/evaluarea disciplinelor modulului pedagogic și solicită formarea unor capacități, deprinderi, abilități, atitudini profesionale la nivelul demersului didactic, facilitând, astfel, integrarea viitorilor învățători în școala modernă. Direcțiile principale abordate în cercetările din domeniul pedagogiei în general, a competențelor de evaluare formativă la studenți în special, vizează formarea comportamentului evaluativ prin diverse strategii de interacțiune educațională.

Referințe bibliografice:

1. BALAN, S., TUDOS, P. *Cadrul național al calificărilor din Republica Moldova – instrument pentru recunoașterea calificărilor și competențelor la nivel European* [online] [citat 9 sept. 2022]. Disponibil: <https://www.agir.ro/buletine/2844.pdf>;
2. *Buletin-informativ-aprilie-Educatia-2030.pdf* [online] [citat 12 oct. 2022]. Disponibil: <https://ipp.md/wp-content/uploads/2022/06/Buletin-informativ-aprilie-Educatia-2030.pdf>;
3. *Cadrul European al calificărilor pentru învățământul Superior* [online] [citat 13 oct. 2022]. Disponibil: http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_market;
4. CĂLIN, M. *Teoria educației. Fundamentarea epistemică și metodologică a acțiunii educative*. 1996, 56 p. ISBN 973-571-174-5;
5. *Commission staff working document. Supporting the Teaching Professions for Better Learning Outcomes Accompanying the document Communication from the Commission Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes* [online] [citat 14 oct. 2022]. Disponibil: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/79b11bf0-872d-4c8b-ae2c3c4a26dbb885/language-en>;
6. *Competency-Based education (CBE)* [online] [citat 9 sept. 2022]. Disponibil www.nwctet.bcc.ctc.edu;
7. GUȚU, VI. *Pedagogie*. Chișinău: Editura CEP USM, 2013. 508 p. ISBN 978-9975-71-450-1;
8. JINGA, I., ISTRATE, E. *Manual de Pedagogie. Manual destinat studenților de la DPPD din cadrul MAN*, 1998;
9. Hotărâre Nr. 1199 din 05-12-2018 cu privire la Registrul național al calificărilor [online] [citat 12 oct. 2022]. Disponibil: <https://www.legis.md>;

10. Metodologia de implementare a standardelor de calificare de către instituțiile de învățământ profesional tehnic și superior [online] [citată 9 sept. 2022]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/metodologia_de_implementare_a_standardelor_de_calificare_de_catre_institutiile_de_invatamant_profesional_tehnic_si_superior.pdf;
11. NEGURĂ, I., PAPUC, L., PÂSLARU, V. *Curriculum psihopedagogic universitar de bază*. Chișinău: Univ. Ped. de Stat „I. Creangă”, 2000;
12. *Standarde de competență profesională ale cadrelor didactice din învățământul general* [online] [citată 13 sept. 2022]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_cadre_didactice.pdf;
13. *Standardul de calificare Pedagogia Învățământului primar* [online] [citată 9 sept. 2022]. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/sc_6_cncrm_pedagogie_in_invatamintul_primar.pdf.